5వ అధ్యాయం

٥ - بَابُ الْمُرَاقَبَةِ

దైవధ్యానం

قال الله تعالى: ﴿ ٱلَّذِى يَرَىٰكَ حِينَ تَقُومُ ﴿٢١٨﴾ وَتَقَلُّبَكَ فِى ٱلسَّٰجِدِينَ ﴾ [الشعراء: ٢١٨ - ٢١٩]، وقال تعالى: ﴿ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ ﴾ [الحديد: ٤]، وقال تعالى: ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَىْءٌ فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فِى ٱلسَّمَآءِ ﴾ [آل عمران: ٥]، وقال تعالى: ﴿ إِنَّ رَبَّكَ لَبِٱلْمِرْصَادِ ﴾ [الفجر: ١٤]، وقال تعالى: ﴿ يَعْلَمُ خَآئِنَةَ ٱلْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى ٱلصُّدُورُ ﴿١٩﴾ ﴾ [غافر: ١٩] والآياتُ في البَابِ كَثيرَةٌ مَعْلُومَةٌ. وَأَمَّا الأحاديثُ:

అల్లాహ్ సెలవిచ్చాడు : "ఆయన నిన్ను, నీవు లేచినప్పుడు చూస్తాడు, సజ్దా చేసేవారిలో నీ రాకపోకలను గమనిస్తాడు."
(అష్ షుఅరా : 218, 219)

మరోచోట ఆయన సెలవిచ్చాడు : "మీరు ఎక్కడ వున్నా ఆయన మీతో వున్నాడు."
(అల్ హదీద్ : 4)

ఇంకొకచోట ఆయన సెలవిచ్చాడు : "భూమ్యాకాశాలలో ఏ వస్తువూ అల్లాహ్‌కు గోప్యంగా లేదు." (ఆలి ఇమ్రాన్ : 5)

మరోచోట అల్లాహ్ సెలవు ఈ విధంగా ఉంది : "యదార్థమేమిటంటే నీ ప్రభువు మాటువేసి ఉన్నాడు." (అల్ ఫజ్ర్ : 14)

ఇంకొకచోట అల్లాహ్ ఈ విధంగా అంటున్నాడు: "అల్లాహ్ చూపుల చౌర్యాన్ని సైతం ఎరుగును. హృదయాలు దాచి ఉంచిన రహస్యాన్ని సైతం ఎరుగును." (అల్ మూ'మిన్ : 19)

ఈ భావాన్ని కలిగిన ప్రముఖమైన దివ్య ఖుర్‌ఆన్ సూక్తులు అనేకం ఉన్నాయి.

٦٠ - فَالأَوَّل: عَنْ عُمَرَ بْنِ الخطاب، رضي الله عنه، قال: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رسولِ الله ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إذ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ،

60. హజ్రత్ ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ (రజి) కథనం : ఒకరోజు మేము దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధిలో కూర్చొని ఉండగా అకస్మాత్తుగా ఒక వ్యక్తి మా వద్ద ప్రత్యక్ష మయ్యాడు. మిక్కిలి తెల్లని దుస్తులు

ధరించి బాగా నల్లని తలవెంట్రుకలు కలిగి ఉన్నాడు. అతనిలో ప్రయాణ బడలిక ఏమీ కనిపించలేదు. (కాబట్టి సమీప గ్రామం నుంచే వచ్చాడేమో అనుకున్నాము). అయితే మాలో ఎవరూ ఆ వ్యక్తిని గుర్తుపట్టలేదు. ఆ వ్యక్తి దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గరికి వచ్చి, తన మోకాళ్ళను దైవప్రవక్త (స) మోకాళ్ళకు ఆనిస్తూ, తన అరచేతులను ఆయన తొడలపై పెట్టి (కడు వినమ్రుడై) కూర్చున్నాడు. ఆ తరువాత దైవప్రవక్త (స)ను, "ఓ ముహమ్మద్! నాకు ఇస్లాం గురించి బోధించండి" అని అడిగాడు. దానికి ఆయన "ఇస్లాం అంటే అల్లాహ్ తప్ప వేరొక ఆరాధ్యుడు లేడనీ, ముహమ్మద్ (స) దేవుని ప్రవక్త అని నీవు సాక్ష్యం పలకాలి, నమాజును స్థాపించాలి, జకాత్ దానం చెల్లించాలి, రమజాన్ నెలలో ఉపవాసం పాటించాలి. వీలుంటే దైవగృహానికి (కాబాకు) యాత్ర చేయాలి. (ఇదే ఇస్లాం)" అని చెప్పారు. దైవప్రవక్త (స) సమాధానం విని ఆ వ్యక్తి 'నీవు చెప్పింది నిజం' అంటూ ఆయన మాటల్ని ధృవీకరించాడు. ఈ వ్యక్తి తనకు తెలియనట్లే అడుగుతున్నాడు, తిరిగి ప్రవక్త సమాధానాన్ని ధృవీకరించటం కూడా చేస్తున్నాడు. ఆ వింత చూసి మేము ఆశ్చర్యపోయాము.

شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، ولا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إلى النَّبِيِّ ﷺ، فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إلى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ وَقَالَ: يا مُحَمَّد أَخْبِرْنِي عَنِ الإِسْلام، فَقَالَ رسولُ الله ﷺ: «الإِسْلامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لا إله إلَّا اللهُ، وأَنَّ مُحَمَّداً رسولُ اللهِ وَتُقِيمَ الصَّلاةَ، وتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلاً». قَالَ: صَدَقْتَ. فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ!

قالَ: فَأَخبِرْنِي عنِ الإيْمَانِ. قالَ: «أنْ تُؤمِنَ بِاللهِ، وَمَلائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَاليَومِ الآخِرِ، وَتُؤمِنَ بِالقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ». قالَ: صَدَقْتَ. قالَ: فَأَخبِرْنِي عنِ الإِحسَانِ. قَالَ: «أنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ؛ فَإنْ لم تَكُنْ تَرَاهُ فَإنَّهُ يَرَاكَ». قالَ: فَأَخبِرنِي عنِ السَّاعَةِ. قالَ: «مَا المَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ». قالَ: فَأَخبِرنِي عنْ أَمَارَاتِهَا. قالَ: أنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّتَهَا،

"మరి ఈమాన్ అంటే ఏమిటి?" అని ఆ వ్యక్తి మళ్ళీ ప్రశ్నించాడు. "ఈమాన్ అంటే అల్లాహ్‌ను, ఆయన దూతలను, ఆయన (అవతరింపజేసిన) గ్రంథాలను, ఆయన పంపిన ప్రవక్తలను, పరలోక దినాన్ని, మంచీచెడుల విధివ్రాతను విశ్వసించాలి" అని దైవప్రవక్త (స) ఆ వ్యక్తికి బోధించారు. అతను మళ్ళీ "నిజం చెప్పావ్" అన్నాడు.

ఆ వ్యక్తి తిరిగి "ఇహ్సాన్ అంటే ఏమిటో బోధించ"మని అడిగాడు. దానికి దైవ ప్రవక్త (స), "అల్లాహ్‌ను నీవు నిజంగా చూస్తున్నట్లు (భక్తి ప్రపత్తులతో) ఆరాధించాలి. నీవు ఆయన్ని చూడలేకపోయినా (ఆరాధించేటప్పుడు కనీసం) ఆయనైతే నిన్ను చూస్తూనే ఉన్నాడన్న భావనైనా కలిగి ఉండాలి. ఇదే ఇహ్సాన్" అన్నారు.

తరువాత ఆ అపరిచిత వ్యక్తి "మరి ప్రళయం ఎప్పుడు వస్తుందో చెప్పండి" అని మరో ప్రశ్న వేశాడు. దానికి ఆయన "ఈ విషయం గురించి ప్రశ్నించబడే వాడికి పృచ్ఛకుని కన్నా ఎక్కువేమీ తెలియదు" అని బదులిచ్చారు. అందుకా వ్యక్తి "మరయితే దాని సంభవానికి సూచనలేవైనా ఉంటే తెలియజేయండి" అని విన్నవించుకున్నాడు. దానికి దైవప్రవక్త (సల్లం) ప్రళయ సూచనల గురించి ఈ విధంగా తెలియజేశారు: "అప్పుడు దాసి యజమాను

وأنْ تَرَى الحُفَاةَ العُرَاةَ العَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ في البُنْيَانِ». ثُمَّ انطَلَقَ، فَلَبِثْتُ مَلِيّاً، ثُمَّ قَالَ: «يا عُمَرُ أتَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟» قُلْتُ: اللهُ وَرسولُهُ أعْلَمُ. قالَ: «فإنَّهُ جِبْرِيلُ أتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ أمرَ دِينكُمْ» رواه مسلم. وَمَعْنَى: «تَلِد الأَمَةُ رَبَّتَهَا» أيْ: سَيِّدَتَهَا؛ ومعناهُ أنْ تَكْثُرَ السَّرَارِيُّ حَتَّى تَلِدَ الأَمَةُ السُّرِّيَّةُ بِنْتاً لِسَيِّدِها، وَبِنْتُ السَّيِّدِ في مَعْنَى السَّيِّدِ، وقِيلَ غَيْرُ ذلكَ. وَ«العَالَةُ»: الفُقَرَاءُ. وَقَوْلُهُ: «مَلِيّاً» أي: زَمَناً طَوِيلاً، وَكَانَ ذلكَ ثَلاَثاً.

రాలిని కంటుంది. ఒకప్పుడు ఒంటిమీద సరిగ్గా బట్టలు కూడా లేకుండా బోసి కాళ్ళతో తిరుగుతూ, తిండికి కూడా గతి లేకుండా బతికిన పశువుల కాపర్లు (ఇప్పుడు) భవంతులు నిర్మించటంలో పరస్పరం పోటీపడటాన్ని నీవు కళ్లారా చూస్తావు."

తరువాత ఆ అపరిచిత వ్యక్తి వెళ్ళి పోయాడు. (హదీసు తెలియజేసిన హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఇలా అంటు న్నారు.) తరువాత నేను చాలా సేపు (దైవ ప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధిలోనే) ఉండి పోయాను. అప్పుడు ఆయన నన్ను "ఆ పృచ్ఛకుడు ఎవరో తెలుసా?" అని అడిగారు. అందుకు నేను "దేవునికీ, దైవప్రవక్తకే బాగా తెలుసు" అని కడు వినమ్రంగా జవాబిచ్చాను. దానికి ఆయన "వచ్చిన వ్యక్తి (ఎవరోకాదు) దైవదూత జిబ్రయీల్. మీకు మీ ధర్మం నేర్పడం కోసం వచ్చారు" అని చెప్పారు. (ముస్లిం)

"దాసి యజమానురాలిని కంటుంది" అంటే బానిసరాళ్ళ సంఖ్య విపరీతంగా పెరిగిపోతుందని అర్థం. ఫలితంగా సమాగమం నిమిత్తం ప్రత్యేకించబడిన దాసి తన యజమాని బిడ్డను కంటుంది. ఈ యజమాని బిడ్డ 'యజమాని' అనే అర్థంలోనే వాడబడింది. ఇదేకాకుండా ఈ వాక్యానికి (పండితులు) ఇంకా అనేక భాష్యాలు చెప్పారు. 'ఆలతన్' అంటే

అభాగ్యులు అని అర్థం. 'మలియ్యన్' అంటే సుదీర్ఘకాలం. హదీసులో దీనికి మూడు రోజులని భావం.

(సహీహ్ ముస్లింలోని విశ్వాస ప్రకరణం, ఇంకా సుననె అబూదావూద్, సుననె తిర్మిజీ, సుననె నసాయీలో కూడా ఈ హదీసు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసు 'హదీసె జిబ్రయీల్'గా ప్రసిద్ధికెక్కింది. ఇందులో ఇస్లాం ధర్మ మౌలికాంశాలు వివరించబడ్డాయి. ప్రతి ముస్లిం ఈ మౌలిక సూత్రాలను గురించి తెలుసుకోవడం చాలా అవసరం. అనంతకాలం వరకూ జరగబోయే విషయాలన్నింటినీ అల్లాహ్ ముందుగానే రాసిపెట్టాడు. దాని గురించిన జ్ఞానం అల్లాహ్‌కు తప్ప మరెవరికీ లేదు. ఏది జరిగినా ఆయన (వ్రాసి వుంచిన) జ్ఞానానికనుగుణంగానే జరుగుతుంది. దీనినే 'తఖ్‌దీర్' (విధివ్రాత) అని అంటారు. 'మంచీచెడుల విధివ్రాత' అంటే విధివ్రాతకనుగుణంగా మేలు లేక కీడు జరగడం. ఉదాహరణకు ఆనందైశ్వర్యాలు, సిరిసంపదలు కలగటం, పంటల్లో అధిక దిగుబడులు రావటం లాంటి వాటిని విధివ్రాత వల్ల కలిగిన మేళ్ళుగానూ, దీనికి విరుద్ధంగా సంభవించే కరవుకాటకాలు, ఆపదలు, విపత్తులు వంటి వాటిని విధివ్రాత వల్ల కలిగిన నష్టాలుగానూ ప్రజలు భావిస్తారు. అయితే ఈ మేలు లేక కీడు అనేది మన వ్యావహారికమేగాని అల్లాహ్ ఏది చేసినా అందులో దైవలీల, ఆయన వివేచనాలు దాగి వుంటాయన్న విషయాన్ని మాత్రం మరువకూడదు.

61. హజ్రత్ అబూ జర్ర్ జుందుబ్ బిన్ జునాదా (రజి) మరియు అబూ అబ్దుర్రహ్మాన్ ముఆజ్ బిన్ జబల్ (రజి)ల కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ఉపదేశించారు: నీవు ఎక్కడ వున్నా అల్లాహ్‌కు భయపడుతూ ఉండు. పాపకార్యం (జరిగిపోతే) తరువాత వెంటనే పుణ్యకార్యం చెయ్యి. (ఎందుకంటే) పుణ్యం పాపాన్ని తుడిచి పెట్టేస్తుంది. ఇంకా ప్రజల పట్ల మంచిగా మెలుగుతూ ఉండు." (తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించి 'హసన్'గా ఖరారు చేశారు.)

٦١ ـ الثَّاني: عَنْ أبي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْن جُنَادَةَ، وَأَبي عَبْدِ الرَّحْمٰن مُعَاذِ بْن جَبَل، رضي الله عنهما، عَنْ رسولِ الله ﷺ، قال: «اتَّقِ اللهَ حَيْثُمَا كُنْتَ وَأَتْبِعِ السَّيِّئَةَ الحَسَنَةَ تَمْحُهَا، وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ» رواه التِّرمذيُّ وقال: حديثٌ حسنٌ.

(తిర్మిజీలోని సత్కార్యాలు, సత్సంబంధాల అధ్యాయాలలోనూ, ముస్నదె అహ్మద్‌లోనూ ఈ హదీసు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

పుణ్యకార్యం, పాపకార్యాన్ని తుడిచిపెట్టేస్తుందంటే అర్థం, పుణ్యం పాపానికి పరిహారంగా మారుతుందన్న మాట. అయితే ఇది చిన్న చిన్న పొరబాట్లు, తప్పిదాలకు మాత్రమే వర్తిస్తుంది. మహా పాతకాలు, ఘోరపాపాలు (కబీరా గునాహ్) చిత్తశుద్ధితో చేసిన పశ్చాత్తాపం వల్ల మాత్రమే మన్నించబడతాయి. అదేవిధంగా సాటి మానవుల హక్కులకు నష్టం వాటిల్లజేస్తే వారి నుండి క్షమాపణ వేడుకోవడమో లేక నష్టపరిహారాన్ని చెల్లించడమో చేయనంతవరకూ కేవలం పుణ్యకార్యాలు చేస్తుండటం వల్ల అవి క్షమార్హం కాజాలవు.

٦٢ ـ الثَّالِثُ: عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، رضي الله عنهما، قَالَ: كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ ﷺ، يَوْماً فَقَالَ: «يَا غُلامُ إنِّي أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ: احْفَظِ اللهَ يَحْفَظْكَ، احْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ تُجَاهَكَ، إذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللهَ، وَإذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ باللهِ، واعْلَمْ: أَنَّ الأُمَّةَ لَو اجْتَمَعَتْ عَلَى أنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَنْفَعُوكَ إلا بشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ لَكَ، وإنِ اجْتَمَعُوا عَلَى أنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ؛ لَمْ يَضُرُّوكَ إلا بشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللهُ عَلَيْكَ؛ رُفِعَتِ الأقْلامُ، وَجَفَّتِ الصُّحُفُ» رواهُ التِّرمذيُّ وَقَالَ: حديثٌ حسنٌ

62. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం: ఒకరోజు నేను (వాహనంపై) దైవప్రవక్త (సల్లం) వెనుక కూర్చొని ఉన్నాను. అప్పుడు ఆయన నన్నుద్దేశ్యించి ఇలా అన్నారు : "అబ్బాయీ! నేను నీకు కొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలు చెప్తాను. (వాటిని నీవు సదా గుర్తుంచుకో) - నీవు అల్లాహ్‌ను (అంటే ఆయన ఆదేశాలను) కాపాడు; ఆయన నిన్ను కాపాడతాడు. నీవు దేవుని (హక్కులను) గుర్తుంచుకో; ఆయన నీ ముందున్నట్లే గ్రహిస్తావు. (అంటే ఆయన రక్షణ, సహాయ సహకారాలు నీ వెన్నంటే ఉంటాయి.) నీవు అర్థించదలచుకున్నప్పుడు అల్లాహ్‌నే అర్థించు. నీవు సహాయం కోరాలనుకుంటే (సాధనాలు ఉపయోగించటంతోపాటు) అల్లాహ్‌నే సహాయం కోసం అర్థించు. జాగ్రత్త! లోకమంతా ఏకమై నీకు మేలు చేకూర్చాలనుకున్నా అల్లాహ్ నీకోసం వ్రాసిపెట్టిన దానికంటే ఎక్కువేమీ అది నీకు మేలు చేకూర్చజాలదు. ఒకవేళ నీకు కీడు తలపెట్టాలన్న

صحيحٌ. وفي روايةِ غيرِ الترمذيِّ: «احْفَظِ اللهَ تَجِدْهُ أَمَامَكَ، تَعَرَّفْ إلى اللهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفْكَ فِي الشِّدَّةِ، واعْلَمْ أَنَّ مَا أَخْطَأَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، وَمَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ، واعْلَمْ أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ، وأَنَّ الفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ، وأَنَّ مَعَ العُسْرِ يُسْراً».

ఉద్దేశ్యంతో ఏకమైనా కూడా అల్లాహ్ నీ కోసం వ్రాసి ఉంచిన దానికంటే ఎక్కువ నష్టమేమీ అది కలిగించ జాలదు. ఎందుకంటే కలములు పైకి లేపుకోబడ్డాయి. (అంటే విధివ్రాత రాయటం అయిపోయింది.) పత్రాల సిరా ఆరిపోయింది. (తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించి 'హసన్' మరియు 'సహీహ్' గా పేర్కొన్నారు.)

తిర్మిజీగాక వేరొక ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది: నీవు దేవుని (హక్కులను) గుర్తుంచుకో; నీవు ఆయన్ని నీ ముందున్నట్లు గ్రహిస్తావు. ఆనంద ఘడియల్లో నువ్వు ఆయన్ని జ్ఞాపకముంచుకో. ఆపద సమయాల్లో ఆయన నిన్ను జ్ఞాపకముంచుకుంటాడు. (అంటే నిన్ను ఆ కష్టాలనుండి గట్టెక్కిస్తాడు) నీ నుండి తప్పిపోయింది నీకు చేకూరేది కాదనీ, నీకు చేకూరింది నీ నుండి తప్పిపోయేది కాదని తెలుసుకో! ఇంకా ఈ విషయం కూడా తెలుసుకో! (దైవ) సహాయం సహనం వెంటే ఉంటుంది. కలిమితో పాటే లేమి ఉంటుంది. కష్టంతోపాటే సుఖం ఉంటుంది."

(సుననె తిర్మిజీలోని "ప్రళయ సూచనలు" అధ్యాయంలోనూ, ముస్నదె అహ్మద్‌లోనూ ఈ హదీసు ప్రస్తావనకు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

1. దైవ నిర్ణయాన్ని మార్చే శక్తి, అధికారం ఎవరికీ లేదు.
2. ప్రపంచంలో ఎదురయ్యే ఏ ఇబ్బంది కూడా ఎల్లకాలం ఉండేది కాదు, దాని తరువాత సుఖశాంతులు వెల్లివిరుస్తాయి.

3. ఏదైనా వస్తువుని సాధించడం కోసం అల్లాహ్‌ను తప్ప మరొకరిని సహాయం అర్థించడం తగదు. ఒకవేళ అలా చేస్తే అది 'షిర్క్' అవుతుంది.
4. మనిషి గనక దేవుని హక్కులను దృష్టిలో పెట్టుకొని వ్యవహరిస్తే దేవుడు కూడా తన దాసుణ్ణి ప్రత్యేకంగా కనిపెట్టుకొని ఉంటాడు. ఇతోధికంగా తోడ్పడుతూ ఉంటాడు.

٦٣ ـ الرَّابِعُ: عَنْ أَنَسٍ رضي الله عنه قال: إِنَّكُمْ لَتَعْمَلُونَ أَعْمَالًا هِيَ أَدَقُّ فِي أَعْيُنِكُمْ مِنَ الشَّعْرِ، كُنَّا نَعُدُّهَا عَلَى عَهْدِ رسولِ الله ﷺ مِنَ الْمُوبِقَاتِ» رواه البخاري. وقال: «الْمُوبِقَاتُ»: الْمُهْلِكَاتُ.

63. హజ్రత్ అనస్ (రజి) (తన కాలం నాటి ప్రజలను సంబోధిస్తూ) ఇలా అన్నారు : మీరు చేసే అనేక పనులు మీ కంటికి వెంట్రుక కన్నా సూక్ష్మమైనవిగా కనపడుతున్నాయేమో! (మీరు వాటిని అతి సామాన్యమైనవిగా కొట్టి పారేస్తున్నారు) కాని దైవప్రవక్త (సల్లం) కాలంలో వాటినే మేము అతి వినాశకరమైన పనులుగా భావించే వాళ్ళం. (బుఖారీ దీనిని ఉల్లేఖించి 'మూబిఖాత్' అంటే 'ప్రాణాంతక మైనవ'ని అన్నారు.)

(సహీహ్ బుఖారీలోని ప్రేమైకవచనాల ప్రకరణంలో ఈ హదీసు పేర్కొనబడింది.)

ముఖ్యాంశాలు

మనసులో దైవభీతి ఎక్కువగా ఉంటే మానవుడు దేవుని అవిధేయతకు పాల్పడటానికి జంకుతాడు. ఈ దైవభీతి అతనిలో లోపించిన కొద్దీ అతని మనసు పాపాలు చేయటానికి ధైర్యం పుంజుకుంటుంది. దైవప్రవక్త సహచరుల హృదయాల్లో దైవభక్తి చాలా ఎక్కువగా ఉండటం వల్ల వాళ్లు అతి సామాన్యమైన తప్పులు చేయటానికి కూడా భయపడేవారు. దైవప్రవక్త కాలానంతరం ఈ భయభక్తులు క్రమేపీ తగ్గుముఖం పట్టాయి. చివరికి అత్యంత వినాశకరమైన పాపాలను కూడా ప్రజలు తేలికైన పొరపాట్లుగా భావించడం మొదలు పెట్టారు. కాబట్టి దేవుని ఔన్నత్యాన్ని, ఆయన గొప్పదనాన్ని గురించి ఆలోచిస్తూ ఆయన పట్ల భయభక్తుల్ని మనసులో పెంపొందించుకోవటం ఎంతైనా అవసరం.

٦٤ ـ الْخَامِسُ: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رضي الله عنه، عن النبيِّ ﷺ، قال: «إِنَّ الله تَعَالَى يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللهِ تَعَالَى أَنْ يَأْتِيَ

64. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : అల్లాహ్‌కు (కూడా) రోషం వస్తుంది. మనిషి కొరకు నిషేధిం

الْمَرْءُ مَا حَرَّمَ اللهُ عَلَيْه» متفقٌ عَلَيْه
وَ«الغَيْرَةُ» بفتح الغين: وَأَصْلُهَا الأَنَفَةُ.

చిన పనికి అతడు ఒడిగట్టినప్పుడు ఆయనకు ఈ రోషం వస్తుంది.

(బుఖారీ - ముస్లిం)

'గైరత్' 'గ'కు ఐకారం. అంటే అర్థం ఆత్మగౌరవం, పౌరుషం.

(సహీహ్ బుఖారీలోని నికాహ్ ప్రకరణంలోనూ, సహీహ్ ముస్లింలోని పశ్చాత్తాప ప్రకరణంలోనూ ఈ హదీసు పొందుపరచబడింది.)

ముఖ్యాంశాలు

దేవుని నిషేధాజ్ఞల్ని, ఆయన విధించిన హద్దుల్ని అతిక్రమించటం ఆయన ఆగ్రహానికి కారణభూతమవుతుంది. కాబట్టి మనిషి దేవుని నిషేధాజ్ఞల్ని పాలిస్తూ, ఆయన విధించిన హద్దులకు కట్టుబడి ఉంటూ జీవితం గడపాలి. ఇందులోనే మనిషి ఇహపర సాఫల్యాలున్నాయి.

٦٥ ـ السَّادِسُ: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقُولُ: «إِنَّ ثَلاثَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ: أَبْرَصَ، وَأَقْرَعَ، وَأَعْمَى، أَرَادَ اللهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكاً، فَأَتَى الأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: لَوْنٌ حَسَنٌ، وَجِلْدٌ حَسَنٌ، وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَذِرَنِي النَّاسُ؛ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ قَذَرُهُ وَأُعْطِيَ لَوْناً حَسَناً. قَالَ: فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الإِبِلُ ـ أَوْ قَالَ البَقَرُ؛ شَكَّ الرَّاوِي ـ فَأُعْطِيَ نَاقَةً عُشَرَاءَ، فَقَالَ: بَارَكَ اللهُ لَكَ فِيهَا.

65. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ వృత్తాంతాన్ని వివరిస్తుండగా తాను విన్నానని హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) తెలియజేశారు: పూర్వకాలంలో ఇస్రాయీల్ జాతిలో బొల్లిరోగి, ఒక బట్టతలవాడు, ఒక అంధుడు ఉండేవారు. అల్లాహ్ ఆ ముగ్గురినీ పరీక్షించాలని భావించి వారి దగ్గరికి ఒక దూతను పంపాడు. ఆ దైవదూత (మానవ రూపంలో మొదట) బొల్లిరోగి దగ్గరికి వెళ్ళి "నీకు అన్నింటి కన్నా యిష్టమైనది ఏది?" అని అడిగాడు. దానికి బొల్లిరోగి "మంచి రంగు, అందమైన దేహం అంటే నాకు చాలా యిష్టం. అంతేకాదు నాకున్న ఈ బొల్లి రోగం పోవాలి. దీని మూలంగానే జనం నన్ను అసహ్యించుకుంటున్నారు"

فَأَتَى الأَقْرَعَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قال: شَعْرٌ حَسَنٌ، وَيَذْهَبُ عَنِّي هٰذَا الذي قَذِرَنِي النَّاسُ؛ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ، وَأُعْطِيَ شَعْراً حَسَناً. قال: فَأَيُّ المَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: البَقَرُ، فَأُعْطِيَ بَقَرَةً حامِلاً، وقَالَ: بَارَكَ اللهُ لَكَ فِيهَا.

అన్నాడు. ఆ దైవదూత అతని శరీరాన్ని తన చేత్తో స్పృశించాడు.

దైవదూత స్పృశించగానే (దేవుని మహిమతో) అతని అసహ్యాకరమైన బొల్లిరోగం పోయి అతనికి అందమైన రంగు వచ్చింది. ఆ తరువాత దైవదూత అతన్ని "నీకు ఎలాంటి సంపదంటే ఎక్కువ యిష్టం?" అని అడిగాడు. దానికా వ్యక్తి "ఒంటెలు (లేక) ఆవులంటే యిష్టమని చెప్పాడు. (ఇక్కడ ఉల్లేఖకునికి సందేహం కలిగింది) అతని కోరిక ప్రకారం అతనికి ఎనిమిది పది నెలల సూడి ఒంటె ప్రసాదించబడింది. దైవదూత అతన్ని "అల్లాహ్ నీకు ఇందులో శుభాన్ని ప్రసాదించుగాక! అని ఆశీర్వదించి వెళ్ళిపోయాడు.

తరువాత ఆ దైవదూత బట్టతల వాడి దగ్గరికి వెళ్ళి "నీకు అన్నింటికన్నా యిష్ట మైంది ఏది?" అని అడిగాడు. దానికి బట్టతలవాడు, "నాకు అందమైన శిరోజా లంటే ఎంతో యిష్టం. అంతేకాదు, నా ఈ బట్టతల పోవాలి. దీన్ని చూసే ప్రజలు నన్ను అసహ్యించుకుం టున్నారు" అన్నాడు. దైవదూత తన చేత్తో అతని తల నిమిరాడు. దాంతో అతని బట్టతలపోయి (దేవుని మహిమతో) అతనికి అందమైన శిరోజాలు వచ్చాయి. "నీవు ఎలాంటి సంపదను బాగా

فَأَتَى الأَعْمَى فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قال: أَنْ يَرُدَّ اللهُ إِلَيَّ بَصَرِي فَأُبْصِرَ النَّاسَ، فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ. قال: فَأَيُّ المَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قال: الغَنَمُ، فَأُعْطِيَ شَاةً وَالِداً. فَأَنْتَجَ هٰذَانِ وَوَلَّدَ هٰذَا، فَكَانَ لِهٰذَا وَادٍ مِنَ الإِبِلِ، وَلِهٰذَا وَادٍ مِنَ البَقَرِ، وَلِهٰذَا وَادٍ مِنَ الغَنَمِ.

ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ، فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ قَدِ انقَطَعَتْ

యిష్టపడతావు?" అని దైవదూత తిరిగి ఆ బట్టతలవాడిని అడిగాడు. "ఆవు లంటే నాకు మహా యిష్టం" అని చెప్పా డతను. అతను కోరినట్లే అతనికి ఒక సూడి ఆవు ప్రసాదించబడింది. "నీకు ఈ ఆవులో శుభం కల్గుగాక!" అంటూ దైవదూత ఆశీర్వదించి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ తరువాత దైవదూత అంధుడి దగ్గరికి వెళ్ళాడు. అతన్ని "నీకు అన్నిటికన్నా బాగా యిష్టమైన వస్తువు ఏది?" అని అడిగాడు. దానికి అంధుడు "అల్లాహ్ నాకు తిరిగి దృష్టిని ప్రసాదించాలి, దాంతో నేను ప్రజల్ని చూడగలగాలి" అంటూ తన కోరికను వ్యక్తపరిచాడు. దైవదూత అతనిపై చేయి తిప్పాడు. దాంతో దేవుడు ఆ అంధునికి తిరిగి దృష్టిని ప్రసాదించాడు. తరువాత దైవదూత అతన్ని, "నువ్వు అన్నింటికన్నా బాగా ఇష్టపడే జీవన సామగ్రి ఏమిటో చెప్పు" అని అడిగాడు. దానికతను "నాకు మేకలంటే మహా యిష్టం" అన్నాడు. అతని కోరిక ప్రకారం అతనికి ఒక సూడి మేకను అనుగ్రహించడం జరిగింది. ముందు పేర్కొనబడిన యిద్దరి (బొల్లిరోగి, బట్టతలవాడి) దగ్గరా రెండు రకాల పశువుల (ఒంటెలు మరియు ఆవుల) సంతతి బాగా పెరిగింది. అంధుడి మేక కూడా పిల్లల్ని

بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي، فَلا بَلاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللهِ ثُمَّ بِكَ، أَسْأَلُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ، بَعِيراً أَتَبَلَّغُ بِهِ فِي سَفَرِي، فقالَ: الحُقُوقُ كَثِيرَةٌ. فقالَ: كَأَنِّي أَعْرِفُكَ، أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذَرُكَ النَّاسُ فَقِيراً فَأَعْطَاكَ اللهُ؟! فقالَ: إِنَّمَا وَرِثْتُ هٰذَا المالَ كَابِراً عَنْ كَابِرٍ، فقالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِباً فَصَيَّرَكَ اللهُ إِلَى ما كُنْتَ.

ఈనింది. దాంతో బొల్లి రోగి వద్ద ఒక లోయనిండా ఒంటెలు, బట్టతలవాడి దగ్గర ఒక లోయనిండా ఆవులు, అంధుడి దగ్గర ఓ లోయనిండా మేకల మంద తయారయ్యాయి.

(కొంత కాలం గడిచింది.) తిరిగి దైవ దూత మునుపటిలాగే మనిషి రూపంలో (ఒకప్పటి) బొల్లిరోగి దగ్గరికి వెళ్ళి "అయ్యా! నేనొక పేదవాణ్ణి, ప్రయాణంలో నా సాధన సామగ్రి అంతా అయిపోయింది. ఈ రోజు దేవుడు, ఆ తరువాత నీవు సహాయం చేస్తే తప్ప నేను నా స్వగ్రామానికి చేరుకోలేను. అందుకే నీకు ఆకర్షణీయమైన రంగునూ, అందమైన శరీరాన్నీ ప్రసాదించిన ఆ దేవుడి పేరుతో అడుగుతున్నాను, నాకొక ఒంటెను దానం చెయ్యి. దానితో నేను నా స్వగ్రామానికి చేరుకుంటాను" అని అడిగాడు. దానికి ఆ బొల్లిరోగి "నాపై బాధ్యతలు (ఖర్చులు) చాలా ఉన్నాయి. (కనుక నేను నీకు ఎలాంటి సహాయం చేయలేను)" అని తెగేసి చెప్పేశాడు. అప్పుడు దైవదూత "నిన్నెక్కడో చూసినట్టు గుర్తుకొస్తోంది. నీవు ఒకప్పుడు ఒంటిపై తెల్లమచ్చలుండే బొల్లిరోగివి కదూ?! అప్పుడు జనం నిన్ను చూసి అసహ్యంతో పారిపోయేవారు. అప్పుడు నీవు నిరుపేదగా ఉంటే దేవుడు

وَأَتَى الأَقْرَعَ في صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ، فقالَ لَهُ مِثْلَ ما قَالَ لِهٰذَا، وَرَدَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا رَدَّ هٰذَا، فقالَ: إنْ كُنْتَ كَاذِباً فَصَيَّرَكَ اللهُ إِلَى مَا كُنْتَ. وَأَتَى الأَعْمَى في صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ، فقالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ وابْنُ سَبِيلٍ انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ في سَفَرِي، فَلا بَلاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا باللهِ ثُمَّ بِكَ، أَسْأَلُكَ بالَّذي رَدَّ عَلَيْكَ بَصَرَكَ شَاةً أَتَبَلَّغُ بهَا في سَفَرِي؟ فقالَ: قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللهُ إِلَيَّ بَصَرِي، فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدَعْ مَا شِئْتَ، فَوَاللهِ مَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ للهِ عَزَّ وَجَلَّ. فقالَ: أَمْسِكْ مالَكَ فإِنَّمَا ابْتُلِيتُمْ، فَقَدْ رضِيَ اللهُ عنك، وَسَخِطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ» متفقٌ عليه. وَ«النَّاقَةُ العُشَرَاءُ»

(దయతలచి) నీకు ఈ సంపదను ప్రసాదించాడు కదూ!?" అని గుర్తుచేశాడు. దానికి ఆ బొల్లిరోగి "ఈ సంపద అంతా నాకు నా తాతముత్తాతల నుండి వారసత్వంగా లభించింది" అన్నాడు. "నువ్వు అబద్ధం చెబుతున్నట్లయితే దేవుడు నిన్ను నీ పూర్వస్థితికి చేర్చుగాక!" అని దైవదూత అతణ్ణి శపించి వెళ్ళిపోయాడు.

తరువాత ఆ దూత క్రితం లాగే మానవ రూపంలో (ఒకప్పటి) బట్టతలవాడి దగ్గరికి వచ్చి, బొల్లి రోగిని అడిగినట్లే అతన్ని కూడా అడిగాడు. ఆ బట్టతలవాడు కూడా బొల్లిరోగి లాగానే సమాధానం ఇచ్చాడు. అందుకు దైవదూత "నీవు చెప్పేది అబద్ధమయితే అల్లాహ్ నిన్ను నీ పూర్వస్థితికి చేర్చుగాక!" అంటూ ఆ బట్టతలవాణ్ణి కూడా శపించి వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ తరువాత దైవదూత క్రితంలాగే మానవాకారంలో (ఒకప్పటి) కళ్ళులేని కబోది దగ్గరికి వెళ్ళాడు. ఆ కబోదితో కూడా "నేనొక అభాగ్యుణ్ణి. బాటసారిని. ప్రయాణంలో నా సామగ్రి అంతా అయిపోయింది. ఈ రోజు నేను అల్లాహ్ తోడ్పాటు మరియు నీ ఆర్థిక సహాయం లేకుండా నా స్వస్థలానికి చేరుకోలేని పరిస్థితి వచ్చింది. అందుకే నేను నీకు

దృష్టిని ప్రసాదించిన దేవుడి పేరుతో ఒక మేక ఇవ్వమని అర్థిస్తున్నాను, దానివల్ల నేను నా ప్రయాణాన్ని కొనసాగించి గమ్యానికి చేరుకోగలుగుతాను'' అని విన్నవించుకున్నాడు.

దానికి ఆ అంధుడు, "నిస్సందేహంగా ఒకప్పుడు నేను గుడ్డివాణ్ణి. అల్లాహ్ నాకు తిరిగి చూపుని ప్రసాదించాడు. (నీ ముందున్న ఈ మేకల మందలో నుంచి) నీకిష్టమైన మేకల్ని తీసుకుని మిగతావి వదలిపెట్టిపో. దైవసాక్షి! ఈ రోజు దేవుడి పేరుతో నీవు (నా సంపదలో) ఏది తీసుకున్నా నాకెలాంటి అభ్యంతరం ఉండద''న్నాడు. అది విని ఆ దైవ దూత''నీ సంపదను నువ్వే ఉంచుకో! వాస్తవానికి మిమ్మల్ని పరీక్షించటం జరిగింది (ఆ పరీక్షలో నీవు నెగ్గావు). కాబట్టి అల్లాహ్ నీ పట్ల ప్రసన్నుడయ్యాడు. (నీ సహచరులిద్దరూ విఫలురైనందువల్ల) అల్లాహ్ వారి పట్ల అప్రసన్నుడయ్యాడు'' అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. (బుఖారీ - ముస్లిం)

''అన్నాఖతుల్ ఉషరాఅ'' ఉత్వ సమేతంగా, 'ష'పై అకారం, 'ర' దీర్ఘంతో ఉచ్చరించబడుతుంది. సూడి ఒంటె అని అర్థం. 'అన్‌తజ' వేరొక ఉల్లేఖనం ప్రకారం 'ఫనతజ' అంటే ఆ వ్యక్తి దాని సంతతికి యజమాని అయ్యాడని అర్థం.

بِضم العينِ وفتح الشينِ وبالمدِّ: هِيَ الحامِلُ. قولُهُ: «أَنتَجَ»، وفي روايةٍ: «فَنَتَجَ» معناهُ: تَوَلَّى نِتاجَها، وَالنَّاتِجُ لِلنَّاقَةِ كَالقَابِلَةِ للمَرْأَةِ. وقولُهُ: «وَلَّد هذا» هُوَ بِتَشْدِيدِ اللامِ: أيْ: تَوَلَّى وِلادَتَهَا، وهُوَ بمَعْنَى نَتَجَ في النَّاقَةِ. فالمُوَلِّدُ،

والنـاتِـجُ، والقَـابِلَـةُ بمَعْنًـى؛ لٰكِـنْ هٰـذَا لِلْحَيَوَانِ وذاكَ لِغَيْرِهِ. وقولُهُ: «انْقَطَعَتْ بي الحِبالُ» هُوَ بالحاءِ المهملةِ والباءِ المـوحـدةِ: أَي الأَسْبَـابُ. وقـولـهُ: «لا أَجْهَدُكَ» معناه: لا أشقُّ عليْكَ في رَدِّ شَيْءٍ تَأْخُذُهُ أَوْ تَطْلُبُهُ مِنْ مَالِي. وَفي رِوَايَةِ البُخَارِيِّ: «لا أَحْمَدُكَ» بالحاءِ المهملةِ والميم، ومعناهُ: لا أَحْمَدُكَ بِتَرْكِ شَيْءٍ تَحْتَاجُ إِلَيْهِ، كما قالُوا: لَيْسَ عَلَى طُولِ الحياةِ نَدَمٌ، أَيْ عَلَى فوَاتِ طُولِهَا.

'నాతిజ్' అంటే ఒంటెను తన సంరక్షణలో ఈనింపజేసేవాడు. స్త్రీల ప్రసవాన్ని పర్యవేక్షించే (ఖాబిలా) మంత్రసానిలాగా అన్నమాట. 'వల్లద హాజా' (లక్రింద లవత్తు) అంటే మేక ఈనిన మేకపిల్లలకు యజమాని అయ్యాడని అర్థం. ఇంకా ఇది "నతజ ఫిన్నాఖా"కు సమానార్థమైన పదం. ఈ విధంగా 'ముపల్లిద్' 'నాతిజ్' మరియు 'ఖాబిలా' లు సమానార్థాలు కలిగిన పదాలయ్యాయి. అయితే మొదటి పదాలు (ముపల్లిద్, నాతిజ్) పశువులకు సంబంధించినవి కాగా, 'ఖాబిలా' అనే పదాన్ని మనుషుల కోసం ఉపయోగిస్తారు. 'హిబాల్' అంటే సాధన సామగ్రి (ప్రయాణ ఖర్చులు). 'లా అజ్‌హదుక' అంటే నీవు ఏది తీసుకున్నా, లేక నా సంపదలో ఏది కోరి తీసుకున్నా నేను దాన్ని నీ నుంచి లాక్కుని నిన్ను దుర్భరస్థితిలో పడవేయను అని అర్థం. బుఖారీలోని ఉల్లేఖనంలో 'లా అహ్మదుక' అని ఉంది. అంటే, నీవు నీకు అవసరమైన వస్తువుని నా దగ్గర నుండి తీసుకోకపోతే నేను నిన్ను పొగడను (నాకు నచ్చదు) అని అర్థం. ఇది "దీర్ఘాయుషుపై బాధపడటం లేదు" అన్న అరబ్బీ భాషకు చెందిన ఒక జాతీయాన్ని పోలి ఉంది. ఎందుకంటే దీనికి దీర్ఘాయుష పొందలేకపోయానని బాధపడటం లేద'ని అసలు అర్థం.

(సహీహ్ బుఖారీలోని ప్రవక్తల ప్రకరణంలోనూ, సహీహ్ ముస్లింలోని 'ఐహిక అనాసక్తత' ప్రకరణంలోనూ ఈ హదీసు ప్రస్తావనకు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

సిరిసంపదల విస్తృతి కూడా మనిషికి ఒక పరీక్షేనని ఈ హదీసు ద్వారా బోధపడుతోంది. అయితే మనిషి భోగభాగ్యాలు, సిరిసంపదలు కలిగివున్నప్పటికీ ఏమాత్రం మిడిసిపడకుండా దేవుని గొప్పదనాన్ని, తన వాస్తవికతను దృష్టిలో పెట్టుకొని జీవితం కొనసాగిస్తే అతను తప్పకుండా ఈ పరీక్షలో నెగ్గుకురాగలడు. అలాంటి వ్యక్తి దేవుడు తనకు ప్రసాదించిన ధనంలో కొంతభాగాన్ని సమాజంలోని నిరుపేదలు, అభాగ్య జీవుల కోసం ఖర్చుపెట్టి, అందులో ఆనందాన్నీ, మానసిక తృప్తినీ ఆస్వాదిస్తాడు. దైవం అనుగ్రహించిన వరాలకు ఆచరణాత్మకంగా కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటాడు. దీనికి విరుద్ధంగా సిరిసంపదలు వచ్చిపడినప్పుడు తలబిరుసుతనానికి లోనై అహంకారాన్ని ప్రదర్శించినవాడు ఇహలోకంలో దైవం పెట్టిన పరీక్షలో వైఫల్యాన్ని చవిచూడటమే గాకుండా పరలోకంలోనూ దైవాగ్రహానికి, నరక యాతనకు గురౌతాడు.

٦٦ ـ السَّابِعُ: عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رضي الله عنه، عن النبيِّ ﷺ قال: «الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ، وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ». رواه التِّرمذيُّ وقال: حديثٌ حَسَنٌ.

قال التِّرمذيُّ وَغَيْرُهُ مِنَ الْعُلَمَاءِ: مَعْنَى «دَانَ نَفْسَهُ»: حَاسَبَهَا.

66. హజ్రత్ అబూ యాలా షద్దాద్ బిన్ ఔస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు : "(నిత్యం) ఆత్మపరిశీలన చేసుకుంటున్న వాడు (మరోమాటలో చెప్పాలంటే, నిత్యం దైవం ముందు తన నిస్సహాయతను, అశక్తతను ఒప్పుకునేవాడు), ఇంకా మరణానంతర జీవితం కోసం సన్నాహాలు చేసుకునేవాడే వివేకవంతుడు. (దీనికి విరుద్ధంగా) తన మనోవాంఛలకు లొంగిపోయి, అల్లాహ్‌పై (గొప్ప) ఆశలు పెట్టుకొని కూర్చునేవాడు మూర్ఖుడు." (తిర్మిజీ దీనిని ఉల్లేఖించిన తరువాత 'హసన్'గా పేర్కొన్నారు.)

తిర్మిజీ తదితర పండితులు "దాన నఫ్సహూ" అంటే 'తన స్వయాన్ని

గురించి అవలోకనం చేసుకోవటం' అని అన్నారు.

(జామె తిర్మిజీలోని 'ప్రళయ' అధ్యాయములలో ఈ హదీసు పొందుపరచబడి ఉంది.)

ముఖ్యాంశాలు

పై హదీసు ద్వారా ఆత్మ పరిశీలన, ఆచరణల ప్రాముఖ్యత వెల్లడౌతోంది. గాలిలో దీపం పెట్టి, పైవాడి మీదే భారమన్నట్టు, నేరాలపై నేరాలు చేస్తూ క్షమించేవాడు దేవుడున్నాడులే అంటూ బూటకపు విశ్వాసాన్ని ప్రదర్శిస్తే ప్రయోజనం ఉండదు. అల్లాహ్ సదాచరణకు బదులుగా పుణ్యాన్ని ప్రసాదిస్తాడు. అంతేగాని ఆచరణతో నిమిత్తం లేని ఆశలకు, అభిలాషలకు ఆయన దృష్టిలో విలువ లేదు.

٦٧ ـ الثَّامِنُ: عَنْ أبي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قال: قال رسولُ الله ﷺ: «مِنْ حُسْنِ إسْلامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لا يَعْنِيهِ» حديثٌ حسنٌ رواه التِّرْمذيُّ وَغَيْرُهُ.

67. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (స) ఇలా ప్రబోధించారు: "మనిషి నిష్ప్రయోజనకరమైన విషయాలను విడిచిపెట్టడం, అతని ఉత్తమ విధేయతకు నిదర్శనం." (అంటే అతడు మంచి ముస్లిం అనడానికి ప్రబల తార్కాణం). (తిర్మిజీ తదితరులు దీనిని ఉల్లేఖించారు.)

(సుననె తిర్మిజీలోని 'ఐహిక అనాసక్తత' అధ్యాయములలో ఈ హదీసు పొందుపరచబడి ఉంది.)

ఈ హదీసుకు సాక్షిగా ఇతర హదీసులు ఉండటం వల్ల దీనిని దృఢమైనదిగా పేర్కొనడం జరిగింది. (ఫైజుల్ ఖదీర్ లిల్ మనావి, 6:12 మజ్మవుజ్జవాయిద్ 8 : 18)

ముఖ్యాంశాలు

ఎటువంటి ప్రయోజనం లేని వ్యర్థ విషయాలకు, చేష్టలకు దూరంగా ఉండాలనే దైనందిన జీవితానికి సంబంధించిన ఒక ముఖ్య సూత్రం ఈ హదీసులో వివరించబడింది. మనిషి గనక ఈ నియమాన్ని ఖచ్చితంగా, తప్పకుండా పాటిస్తే నిత్య జీవితంలో జరిగే ఎన్నో తప్పిదాల నుంచి, అవాంఛనీయ పరిస్థితుల నుంచి తన్ను తాను రక్షించుకోగలడు. అందుకే విద్వాంసులు ఈ నియమం ఇస్లాం ధర్మంలో నాల్గో భాగమని, మరికొంతమంది సగభాగమని, ఇంకా కొంతమంది ఇదే సంపూర్ణ ఇస్లాం అని ఉద్ఘాటించారు.

68. దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా తెలియజేశారని హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఉటంకించారు: "నీవు నీ భార్యను ఎందుకు కొట్టావని మనిషిని నిల దీయటం జరగదు." (అబూదావూద్, తదితరులు దీనిని ఉల్లేఖించారు.)

٦٨ ـ التَّاسِعُ: عَنْ عُمَرَ رضي الله عنه، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قال: «لا يُسْأَلُ الرَّجُلُ فِيمَ ضَرَبَ امْرَأَتَهُ» رواه أبو داود وغيره.

(సుననె అబూదావూద్‌లోని 'వివాహ' ప్రకరణంలో ఈ హదీసు ప్రస్తావనకు వచ్చింది.)

ముఖ్యాంశాలు

ఈ హదీసు 'ఇబ్నెమాజా'లోనూ, 'ముస్నదె అహ్మద్'లోనూ వచ్చింది. ఈ హదీసు పరంపరలో 'దావూద్ బిన్ యజీద్ ఔది' అనే ఉల్లేఖకుడు ఉన్నాడు. హదీసువేత్తలు ఇతణ్ణి బలహీనకోవకు చెందిన హదీసు ఉల్లేఖకుడిగా గుర్తించారు. ఇతని గురువు అబ్దుర్రహ్మాన్ అల్ ముస్లి కూడా హదీసు విజ్ఞాన జగతిలో అపరిచితుడు. అల్లామా షైఖ్ అల్‌బానీ (రహ్మలై) కూడా 'ఇర్వావుల్ గలీల్' అనే గ్రంథంలో ఈ హదీసు పరంపరను బలహీనమైనదిగా ఖరారు చేశారు. ఈ హదీసు ప్రామాణికమైనది కాకపోవడం చేత ఇందులో వివరించబడిన విషయం కూడా సరైనది కాదు. భర్తలు అకారణంగా తమ భార్యల్ని కొట్టి వేధించడాన్ని, వారిపట్ల అనుచితంగా ప్రవర్తించడాన్ని ఇస్లాం ఎన్నటికీ సహించదు. భర్త తన భార్యను కారణమేదీ లేకుండానే కొట్టి హింసిస్తే ఇహలోకంలోనూ అతణ్ణి నిలదీసి అడగటం జరుగుతుంది. స్త్రీల పట్ల ఉత్తమ రీతిలో మెలగాలని ఇస్లాం నొక్కి వక్కాణిస్తోంది. కాబట్టి భర్త భార్యపై దౌర్జన్యానికి దిగి అధర్మంగా ఆమెను హింసించడం, ఆమె హక్కుల్ని కాలరాయటం చేస్తే దేవుని దృష్టిలో అతను నేరస్థుడిగా పరిగణించబడతాడు. ఆయన అతనిపట్ల పరలోకంలో చాలా కఠినంగా వ్యవహరిస్తాడు.